

Impulsem ke vzniku článku o benešovském holubovi byla speciální klubová výstava. Hlavním tématem přehlídky bylo uznání nového barevného rázu. A co jsme se v klubu dále dozvěděli?

Kam kráčíš, benešovský holube?

Výstava proběhla v posledním měsíci roku 2016. Vyznavači holubí krásy se sešli o víkend 3.–4. prosince v chovatelském areálu na okraji obce Bystřice u Benešova. Počasí bylo slunečné, ale mrazivé. Teplota brzy ráno dosahovala k mínus 20 stupňům Celsia. Ve výstavních klecích a voliérách se předvedly necelé tři stovky osvalených krasavic. O čestné ceny a poháry bojovalo dvacet vystavovatelů. A je nutné dodat, že v některých barevných rázech byla o ceny tlačence. Zvláště ráz bílý je v současné populaci hodně rozšířený a vyrovnaný.

Chovatelé benešovských holubů měli štěstí, že se přehlídka nekonala až o měsíc později v lednu. V tomto případě by měli smůlu. Ptačí chřipka způsobila, že výstavy byly u nás, rozhodnutím veterinární správy, centrálně zrušeny. Mnoho přehlídek a speciálních výstav bude mít v souhrmných tabulkách rok 2016/2017 navždy proškrtnutý.

O ptačí chřipce nebylo v době pořádání speciálky ještě ani vidu ani slechu. Ve výstavní hale panovala pohoda. Každý přichodící účastník byl před posuzováním náležitě „odčervěný“. Na zdravotní prevenci si zkrátka v klubu potrpí. Tak tomu má být. K léčebné kúře slouží medicína vyrobená ze švestek. Tím se nastartuje dobrá nálada a zahodí se chmury. Jak říkal předválečný spisovatel Ota Pavel: „Musíme se umět radovat ze všeho. Nečekat, že v budoucnu přijde něco, co bude to pravé, protože je možné, že to pravé přichází právě teď.“ Také rozdmýchávání zbytečných žabomyších

válek panujících v holubářské obci bylo na výstavě zapovězeno. S trochou nadsázky můžeme říci, že pokud by všichni čeští chovatelé dodržovali podobné zdravotní zásady v prevenci chorob, jako chovatelé benešáků, možná by na žádnou chřipku nedošlo. Ani lidskou, ani ptačí.

Středobodem výstavy byl logicky benešovský holub. A tak to má být! České plemeno a dobré vztahy se musí hýčkat. Dá se říci, že se v klubu zakonzervovaly staré dobré časy. Doby, kdy se chovatelé ještě upřímně oslovovali přátelé. Proto možná byl na ti-

ní stránce katalogu 2016 uvedený název – Průvodce Speciální klubovou výstavou benešovských selských holubů. Slovo selských má asi připomínat staré dobré časy. V klubu s tímto termínem nadále pracují, navzdory holubářským teoretikům.

A kdy se od přízviska selský upustilo? Naposledy byl název benešovský selský holub uveden ve vzorníku bílém. Od spoluautora zeleného vzorníku Slavibora Petřílky jsme se dozvěděli, že od roku 1993 zní oficiální název pouze benešovský holub. No vidíte! Holubářská legislativa mění, život mění. Zvyk je zkrátka železná košile. Na speciálce máme stále benešovského selského holuba. A nakonec proč ne. Vždyť už učitel národů Jan Amos Komenský říkal: „*Omnia sponte fluant, absit violentia rebus. (Všechno ať plyne samo od sebe, ať není žádné násilí.)*“

Podobný přírůstek lze najít u polského rysa. Tento termín se u nás používal již ve druhé polovině 19. století. Také zelený vzorník jeho jméno zkrátal pouze na rys. Od té doby uteklo téměř čtvrt století. Z katalogů výstav zjistíme, že polský rys stále nad rysem vítězí, alespoň u nás na západě republiky.

A jaké jsou novinky v chovu benešovského „selského“ holuba? Vedle tradičních barevných rázů se v posledních letech objevila novinka. Jde o barevný ráz vycházející z kombinace černé a bílé barvy. Zbarvení je velice líbivé. Terminologie a popis této kresby byl na speciální výstavě předmětem diskuzí. Existovalo několik různých úhlů pohledu na jeho zařazení.

Přineseme několik informací, které by v dané problematice mělo udělat jasno. Vystavení černobílí holubi se dali rozdělit do tří skupin. Mohli jsme vidět ráz stříkaný, tygra (již uznáný ráz) a strakatý. Všechny zmíněné kresby mají jasný popis. Nebude na škodu si je připomenout.

Zbarvení tygr (grizzle) se projevuje proběhlým určitých částí těla. Existuje několik modifikací. Například tabulový, tmavý (chryzantéma) a světlý tygr. Nejznámějším je střední tzv. mariánský tygr. Ten by měl být vzorem pro benešovského holuba. Na tmavém podkladu je bíle probarvená hlava a štíty křídel. Nesmí mít bílé (prohozené) letky a rýdovací pera. Bohužel praxe je jiná. Holubi přihlášení jako tygři připomínali svým zbarvením spíše další dva zmíněné rázy.

V případě strakaté kresby by měl mít holub nepravidelné, střídající se menší a větší plochy barevné a bílé. Žádoucí je rovnoměrnost a dobrá ohraničenost. Nesmí se zaměňovat s dalším podobně znějícím rázem stracím. V tomto pří-

padě mluvíme o bílém a barevném opeření, v kombinaci bělokřídle a běloprsé. Tento ráz nepřichází v případě benešovského holuba v úvahu.

Posledním zmíněným rázem je kresba stříkaná, jinak řečená kropenatá. Neplést s kropenatou, žíhanou kresbou u slepic. Tento ráz se vyznačuje střídáním drobných bílých a barevných skvrn po celém těle. Skvrny mají být pravidelné. Na rozdíl od tygra musí mít pravidelně prohozené letky. V ideálním případě a s trochou nadsázky připomínají křídla nebo ocas kresbu kropenky u české čejky.

Na výstavě se mezi chovateli probíraly teoretické a praktické znalosti těchto zmíněných tří rázů. V názoru na kresbu nepanovala mezi členy klubu shoda. Rozhodovalo se mezi strakatou a stříkanou kresbou. Často se do diskuzí přimíchával také již uznáný ráz tygr. Ze zmíněných dvou kreseb doporučujeme zaměřit šlechtění na ráz stříkaný. Vy-

České plemeno a dobré vztahy se musí hýčkat.

stavená populace je v tomto zbarvení nejlépe prošlechtěná a také nejatraktivnější. Strakatá kresba je výsledkem náhodného štěpení. V drtivé většině s hrubými vadami. Na závěr tohoto rozboru můžeme říci, že všechny tři rázy byly na výstavě prezentovány dohromady v kolekcích. Hodně holubů tvořilo přechod mezi těmito podobnými rázy. Co s tím?

V budoucnu musí chovatelé oddělit chov již uznáných tygrů a nově šlechtěného rázu stříkaného. Každý ráz se musí vydat vlastní cestou. Tím se docílí zlepšení sledovaných vlastnos-

- 1 Členové klubu a příznivci benešovského selského holuba v areálu MS v Bystřici u Benešova
- 2 Předseda klubu František Čech a posuzovatel holubů Ing. František Slepíčka
- 3 Benešovský holub bílý oceněný ČČ
- 4 Barevný ráz stříkaný byl na výstavě předmětem diskuzí.
- 5 Benešovský holub v barevném rázu červeném recesivním
- 6 Stříkaní benešáci jsou velmi atraktivní.

ti. Požadované znaky se pravidelným výběrem upevní. A oba rázy se v budoucnu zařadí po bok již dobře prošlechtěných barev.

A jaké jsou současné barevné a kresbové rázy? Na začátku životní poutě benešáka byla barva modrá bezpruhá. Později se objevil ráz bílý, černý, šedohnědý, hnědý, hnědožlutý, stříbrný bezpruhý, červený a žlutý recesivní. Všechny zmíněné barvy mohou být v kombinaci s kresbou tygři. Uvidíme, zda se v budoucnu objeví, vedle současných uznáných rázů, ráz stříkaný. Otázkou je, zda rozšiřování barev a kreseb je krokem správným směrem. Ze zmíněných barev jich mnoho na speciálce chybělo. Na druhou stranu je třeba říci, že stříkaný ráz v kombinaci s černou barvou je velmi atraktivní a mezi chovateli poslední léta oblíbený.

Další novinkou je šíření slávy benešovského „selského“ holuba do zahraničí. Benešák se „uhníždil“ v Německu. Tam se nazývá Beneschauer Taube. Zvláště v bývalých východních zemích se rozšiřuje. Centrum jeho chovu je v okolí města Taucha, nedaleko Lipska. Zde získal nejvíce svých obdivovatelů a chovatelů. Na speciální výstavě v roce 2015 jsme byli svědky návštěvy německých chovatelů. Mnoho zvířat putovalo do Německa rozšířit krevní základnu tamního chovu. Dle slov kolegy Ing. Františka Slepíčky, posuzovatele a znalce českých plemen v Německu, zatím jejich klub není ustanoven. Vše však nasvědčuje, že v budoucnu bude mít benešovský holub v Německu svůj klub, podobně jako například prácheňský káník, moravský pštros a brněnský voláč. Zajímavá je skutečnost, že se naše relativně mladé plemeno selského typu, dokázalo u sousedů prosadit, vedle příbuzných domácích plemen. Možná by v tomto případě sedělo zmínit citát od římského myslitele, řečníka a spisovatele Cicera: „*Omnia praeclara rara.* (Všechno vynikající je vzácné).“

Když mluvíme o vzniku benešáka, je třeba říci, že v jeho historii jsou ještě některé oblasti neprobádané. Všichni se shodují, že byl uznán po válce v roce 1947. Klub byl založen v roce 1970. Původně se jmenoval benešovský hrivnáč. Od již zmíněného posuzovatele, spoluautora vzorníku plemen holubů, autora mnoha odborných článků a holubářských publikací Slavibora Petřílky jsme se dozvěděli, že na jeho zrodu se pravděpodobně podílely okolnosti spojené s II. světovou válkou. V okolí Benešova vznikl tehdy vojenský újezd německých ozbrojených složek. Jeho přítomnost, přesuny českého a německého obyvatelstva měly pravděpodobně vliv na vznik plemene postupně nazývaného syn českého venkova, selský užitkový holub, mnich, benešovský hrivnáč, benešovský doupňák, benešovský selský holub, benešovský holub, či zkráceně (lidově) benešák, benešan. Doufáme, že se někdy v budoucnu dozvíme něco více o jeho zastřené historii.

Poslední připomínkou k benešovskému selskému holubovi (v terminologii ctíme vůli klubu) je jeho šlechtění. Spoluautor článku posuzoval holuby bílé a stříkané. Zvláště prvně jmenovaný ráz zaujal svým typem. Není žádným tajemstvím, že ke zlepšení postavy se používal king. Dodal mu klenutou širokou hruď, zkrátil ocasní partii a zlepšil parametry hlavy. Čelo je dobře nasazené, široké mezi

očima a zobák je oproti minulosti silněji nasazený. Také barva obočnice kopíruje kvalitu zlepšujícího plemene. U bílých je vyvinutější a výrazně červená. Pravdou je, že zušlechtění holubi za pomoci kinga, jsou v konkurenci populace lepší ve zmíněných parametrech. Ale... Chybí jim určitá ladnost. Jednoduše řečeno „vylepšený“ holub má všechny ukazatele nadprůměrné, ale harmonie pokulhává. Přesto lze říci, že v cestě za vytyčeným ideálem má zušlechtování jednoznačně pozitivní vliv. Musí však následovat další šlechtitelské kroky vedoucí k ustálení získaných vlastností a dolažení vzájemného souladu jednotlivých porcí.

Je zajímavé, že se přilítím krve kinga téměř neobjevuje vada zdviženého ocasu, nekrytých zad a svěšených křídel. Benešák si od kinga převzal pouze dobré vlastnosti. Ale to není automatické. Příklad můžeme hledat u giganta. Ten se v minulosti

také „vylepšoval“ kingem. Bohužel toto plemeno mělo vedle pozitivních vlivů na postavu a hlavu, řadu negativních dopadů. Především přízvednutý ocas se úporně dědil po mnoho generací. A dodnes je častou vadou. Další přenesený nešvar se objevoval a nutno dodat stále objevuje, na krku. Neutažené peří a rýhy se při nedůsledné selekci vyvinuly až do náznaků náprsenek. A u holuba na bázi poštovního jde o hrubou vadu. U této kategorie je kvalita peří hodně důležitá. Benešák tyto vady zatím téměř míjely. Což je určitě dobře.

Díky intenzivnímu šlechtění se v poslední době o benešáka „otírá“ mnoho holubářských škarohlídů. Ty si je dobré držet od těla. Podle staročeského úsloví se říká: „*Kde je kozel zahradníkem, stará baba poručníkem, aby čert byl služebníkem.*“ Podle nich už není tím elegantním polářícím holubem selského užitkového typu. **Vymizeli** u něj specifické životní projevy nacházející se u předka holuba skalního. Šlo o specifické houkání při vzájemných námluvách nebo nenadálém vyrušení. Prý se zhoršily mateřské a letové vlastnosti.

Pravdou je, že každá mince má dvě strany. Na jedné je krása, na druhé užitek. A ve finále, co je na vytyčeném šlechtění špatného? Stejnou cestou se vydala také jiná česká plemena. Můžeme jmenovat například moravského pštrosa. Ruku na srdce, kdo by chtěl dobrovolně opustit líbivého holuba s osvalenou, širokou postavou a vysokým a širokým čelem. Benešák je zkrátka takový, jak si ho definovali jeho chovatelé v klubu. Ti jsou rozhodující silou jeho standardu. A jak se v dalším českém úsloví říká, přes to nejede vlak.

Na závěr všem chovatelům hrdého benešovského selského holuba přejeme, aby neuhýbali ze své vytyčené cesty a udrželi si v klubu pohodovou přátelskou atmosféru. Ta se již z mnoha sfér našeho ČSCH bohužel vytratila.

Text a foto

Ing. ALEŠ a Bc. DANIELA BUKOVSKÝCH

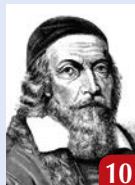

- 7 Kolečce benešovských bílých
- 8 Benešák v barvě černý tygr
- 9 Benešovský holub černý
- 10 V komunikaci mezi všemi složkami holubářské obce bychom měli využít zkušeností učitele národů Jana Amose Komenského.

Ten říkal:

„Ne ze souhlasu, ale z pochybnosti se rodí pokrok.“

Nutno říci, že jeho myšlenky jsou stále aktuální.

10